

Inhoud

- 1 **Brussel en de Zenne:**
een haat-liefdeverhouding
- 3 **Brussel - een havencentrum**
Een Havenplan voor de
Brusselse zeehaven
- 4 **Wallonië**
Het Riviercontract Zenne
- 5 **Vlaanderen**
Het Dijle- en Zennebekken:
baanbreker van het Vlaamse
integraal waterbeleid?
- 6 **Het Zennebekken**
Werken aan een schone
Zenne
- 7 **Vlaanderen**
Een tijdbom onder de Zenne?
- 8 **Coördinatie Zenne -
activiteiten**

Redactie en vertaling:

Dolores Baita, Christine Braet,
Gert De Smedt, Ilse Hamels,
David Kuborn, Sylvie Posel,
Jessica Minten, Martine Wauters,
Martine Van de Vijver

Vormgeving:

Angélique Corthals
Els Vanhaeght

Secretariaat

Coördinatie Zenne
Akenkaai 2bis, B-1000 Brussel
Tel.: 02 206 12 03
Fax: 02 203 07 09
E-mail: zenne@gs-esf.be
www.coordinatiezenne.be

Openingsuren secretariaat:
ma-vr: 9.30u - 17.30u

Met de steun van:

Vlaams Gewest
Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Waals Gewest (DGRNE)
Provincie Waals-Brabant

Brussel en de Zenne: een haat-liefdeverhouding

De geschiedenis van Brussel is onlosmakelijk verbonden met de Zenne. Net als veel andere steden in het oude Europa ontstond Brussel - of ook 'Bruoscella', wat zoveel wil zeggen als 'nederzetting aan het moeras' - aan de oevers van een rivier: de Zenne.

Brussel ontstond meer dan duizend jaar geleden op één van de door de Zenne uitgesneden eilandjes. In de tiende eeuw werd de eerste vesting gebouwd op het Grote Eiland. De benedenstad ontwikkelde zich in de aanslibbingsvlakte van de Zenne en groeide uit tot een bloeiend handelscentrum. De stad barstte al snel uit haar voegen en ontwikkelde zich verder in zuidelijke richting op een hoger gelegen plateau (waar nu de wijken Naamsepoort en Louizapoort gelegen zijn). Dit hoger gelegen stadsdeel beschermde de bewoners tegen de regelmatige overstromingen van de Zenne.

Een open riool

In de loop der eeuwen groeide Brussel uit tot hét knooppunt van industrie en handel. Brussel was een welstellende stad en dat had het vooral aan de Zenne te danken. Langs de oevers van de rivier vestigden zich talloze papier- en graanmolens, zeemleerfabrieken en leerlooierijen, brouwerijen, azijn- en katoenfabrieken.

De Zenne was dan wel de economische levensader van Brussel, maar er was ook een keerzijde aan de medaille. Door de toenemende industrialisatie en de overbevolking doken ook ernstige problemen inzake milieuverontreiniging en hygiëne op. De rivier werd door de inwoners en de fabrieken meer en meer gebruikt als een open riool en dat had zijn weerslag op de volksgezondheid. Bovendien had Brussel al eeuwenlang af te rekenen met overstromingen van de Zenne en dat probleem werd door de toenemende verstedelijking alsmáar erger. Het waterdebiet van de rivier werd immers gestremd door allerlei obstakels, de bouw van molens en loodsen en door vernauwingen die het gevolg waren van de toenemende stedelijke verdichting. Door de ondoordringbaarheid van de oppervlakten verhoogde ook de afvloeiing naar de rivier, wat een extra belasting voor de rivierbedding betekende.

Bron: J.B. Van Moer, de Ruismolen, 1868 (Aquarel Museum van de Stad Brussel)

De Zenne ondergedoken...

De ernstige vervuiling van de Zenne en de overstromingsproblematiek richtten nu en dan een ware ravage aan binnen de stadswallen. Zo vonden er in 1839 en 1850 twee grote overstromingen plaats. De overbevolkte wijken van de benedenstad werden geteisterd door ziekten. In 1866 vonden meer dan 3 000 Brusselaars de dood tijdens een cholera-epidemie. De vuile Zenne werd als grote schuldige aangeduid.

In 1863 besliste het stadsbestuur om de Zenne te overwelden. Op die manier hoopte men de stad te vrijwaren van overstromingen en de epidemies buiten de muren van de stad te houden. Toenmalig burgemeester Jules-Victor Anspach gaf in 1867 het startschot voor deze ingrijpende werkzaamheden die het aanzicht van Brussel enorm zouden veranderen. De Zenne verdween voorgoed onder de grond en ook de steegjes en duizenden woningen langs de rivier tussen het Noord- en Zuidstation werden gesloopt. In de plaats kwamen indrukwekkende boulevards naar het voorbeeld van Parijs. De overwelving van de Zenne was in 1871 een feit en hele nieuwe wijken ontwikkelden zich langs de Zuidlaan, Anspachlaan, Adolphe Maxlaan en Emile Jacqmainlaan.

... en verbannen

Maar het probleem van de overstromingen was na deze ingrijpende infrastructuurwerken nog niet opgelost. Integendeel, de overstromingen werden steeds erger en de vervuiling was enorm. Er werden stormbekkens en overlopen aangelegd in Anderlecht (Br.) en Lembeek (Vl.) en tussen 1931 en 1955 werd de overwelving van de Zenne zelfs uitgebreid tot in Anderlecht. De rivier werd omgeleid en loopt voortaan parallel met de noord-

Kaart Brussel 1745, groot en klein eiland.

westelijke stadswallen. Vandaag komt de Zenne weer aan de oppervlakte aan de Fabriekskade in Laken.

Brussel heeft de Zenne verbannen uit het centrum van de stad. De vrijgekomen ruimte onder de grote stadslanen werd tussen 1972 en 1976 deels ingenomen door een metroverbinding tussen het Noord- en het Zuidstation.

De Zenne vandaag

Brussel werd groot dankzij de Zenne. De vraag blijft of de overwelving en later de verbanning van de rivier wel een goede keuze was. Waar vandaag de rivier nog in open lucht stroomt zoals in Anderlecht, dient deze alleszins beschermd te worden. Her en der klinken zelfs stemmen voor de heropenlegging van de rivier. Maar dan dient eerst de waterkwaliteit fors te verbeteren. Binnen enkele jaren zal al het Brusselse afvalwater in de zuiveringsinstallaties van Brussel-Zuid en Brussel-Noord gezuiverd worden, vooraleer in de Zenne geloosd. Stroomafwaarts zullen ze daar alleszins de vruchten van plukken!

Lieven Van den Bogaerd & Martine Van de Vijver
Meer info op www.brucity.be

Zelfregeringsstraat, werken van de omlegging en de tweede overwelving van de Zenne, 1931-1955.
(Archiefphoto - Collectie Intercommunale van de Zenne)

Een Havenplan voor de Brusselse zeehaven

De Haven van Brussel maakt deel uit van de transportas Antwerpen – Brussel – Charleroi (ABC as). De voorhaven is vanuit Antwerpen toegankelijk voor zee- en binnenvaartschepen tot 4500 ton. In de Haven van Brussel worden op jaarbasis ongeveer 7,7 miljoen ton goederen vervoerd. In de haven en langs het kanaal in Brussel zijn meer dan 300 bedrijven gevestigd, die direct of indirect voor ongeveer 9000 jobs zorgen. De Brusselse kanalen hebben ook al heel wat overstromingen in de binnenstad voorkomen door het teveel aan water van de Zenne en haar bijrivieren op te vangen en af te voeren.

Een actieplan voor de Haven dat onlangs door de Brusselse staatssecretaris bevoegd voor de Haven, namens de regering werd voorgesteld, heeft naast economie en tewerkstelling ook leefruimte, mobiliteit en recreatie als aandachtspunten. Een kort overzicht:

Economie

De Haven van Brussel zou zich moeten ontwikkelen tot een grotere economische motor in het gewest. Het Gewest wil de concurrentiepositie van de bestaande bedrijven in de haven versterken. Een uitbreiding van de beschikbare bedrijfsterreinen, economische steunmaatregelen en een verbeterde en modernere infrastructuur moeten nieuwe bedrijven lokken. Op die manier zouden meer laaggeschoolde arbeiders aan het werk kunnen. Allerlei tewerkstellingsinitiatieven, zoals een specifieke jobbeurs voor de haven, zouden hen een duwtje in de rug moeten geven.

Containerterminal

Scheepvaart

Vervoer via het water is zowel ecologisch als economisch voordelig. Een toenemend gebruik van de waterweg zou mobiliteit en leefmilieu in de binnenstad ten goede komen. Daarvoor zijn een betere spoorontsluiting van de containerterminal en de voorhaven en een verbetering van de toegangswegen naar het havengebied nodig. Subsidieregelingen zouden het vervoer langs het water en het gecombineerd goederenvervoer via het spoor verder moeten aanmoedigen.

Waterkwaliteit

Voor een verbetering van de kwaliteit van het kanaalwater bevat het havenplan een aantal actiepunten, waaronder de verwerking van het baggerslib en het inzetten van een speciaal uitgeruste boot voor het verwijderen van drijfvuil. Daarnaast moet er werk gemaakt worden van de sanering van historisch vervuilde haventerreinen.

Recreatie

Er zal tenslotte ook meer aandacht gaan naar de integratie van de haven in de stad en naar recreatie. De inwoners van Brussel moeten het kanaal aantrekkelijk vinden om er te wonen of zich er te ontspannen. De finalisering van de heraanleg van het Becodok en het fietspad en groenaanplantingen langs het kanaal en de haven kunnen hiertoe bijdragen. Ook recreatie krijgt een plaats op en rond het kanaal door het aanmoedigen en stimuleren van bestaande en nieuwe initiatieven.

Ilse Hamels

Meer info op www.havenvanbrussel.irisnet.be

Gemoderniseerd Beco-dok

Sinds maart 2005 heeft het Riviercontract Zenne in Wallonië eindelijk een coördinatrice gekregen! Al vier maanden neemt Carole Van Roy actief de dagelijkse coördinatie van het Riviercontract Zenne op. Zondag 5 juni jl. heeft het Riviercontract Zenne haar eerste dag gevierd. Verschillende activiteiten rond water vonden plaats in de gemeenten Edingen, Manage, Braine L'Alleud, Tubeke en Ittre.

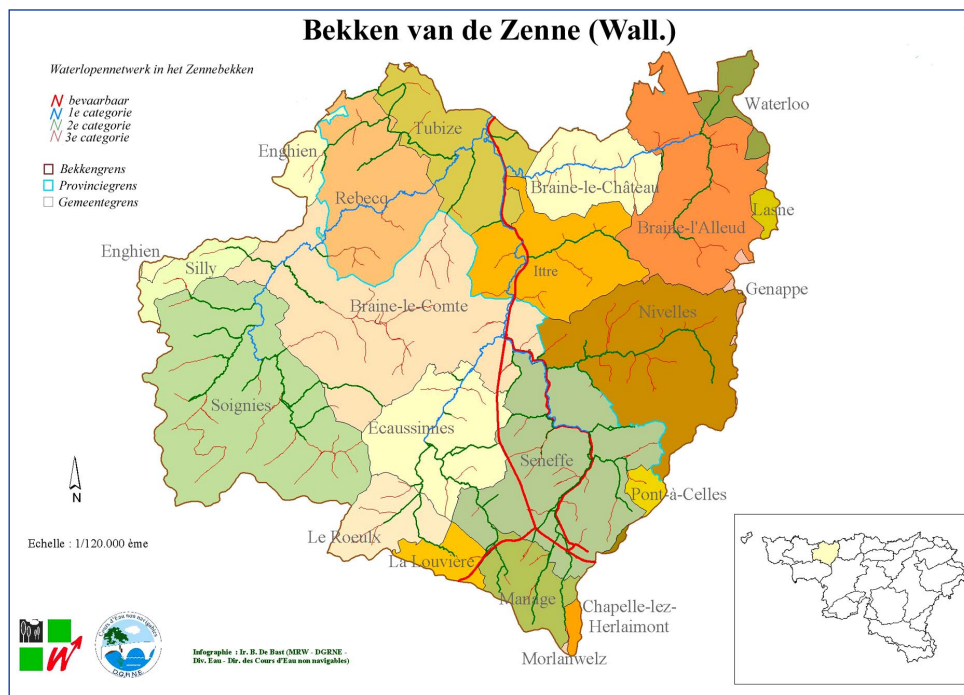
De gelegenheid om de geschiedenis, de doelstellingen en de geplande acties in 2005-2006 op te lijsten voor dit riviercontract.

Het riviercontract is een vorm van waterbeheer waarbij de voornaamste actoren, gebonden aan de waterloop, in overleg acties voor beheer opstellen en realiseren. De coördinatie en de uitvoering van het riviercontract is voornamelijk gefinancierd door de gemeenten, de provincies en het Waals Gewest.

Het riviercontract werd geïnitieerd door de gemeenten Rebecq en Soignies in 2001, nog voordat de steun van de Provincie Henegouwen en van verschillende milieubewegingen er was. In 2003 werd een voorbereidend dossier voor het riviercontract uitgewerkt. In september van hetzelfde jaar, ondertekenden de partners, in aanwezigheid van de toen bevoegde minister José Happart en Prins Laurent, het charter van het Riviercontract Zenne.

De laatste stap werd in maart bereikt met de aanstelling van een medewerkster voor de dagelijkse coördinatie van het Riviercontract Zenne, dat over 210.000 inwoners gaat, verspreid over een oppervlakte van ongeveer 600 km².

De uitwerking van het riviercontract heeft als doelstellingen overstromingen voorkomen, de waterkwaliteit verbeteren, het toerisme valoriseren, het natuurlijke patrimonium opwaarderen en tenslotte de inwoners sensibiliseren en onderrichten over de waterlopen en water in het bekken van de Zenne.

Zennevallei te Rebecq

De deelnemende partners van dit riviercontract zijn de Provincies Waals-Brabant en Henegouwen, de gemeenten van het Waalse Zennebekken (met uitzondering van Genappe, Lasne, Nijvel, Le Roeulx en Waterloo), milieuverenigingen, Waalse administraties en anderen, waaronder de intercommunales. Ook Coördinatie Zenne neemt deel aan de vergaderingen van het Riviercontract.

Voor de periode 2005-2006 werd een actieprogramma opgesteld. Het is gericht op 3 belangrijke punten:

- De werking in werkgroepen. Momenteel zijn 3 werkgroepen opgericht: de groep 'water', de groep 'land-inrichting' en de groep 'milieusensibilisatie'.
- Het opstellen van een inventaris van het hele Zennebekken met als doel de knelpunten aan te duiden en deze aan te pakken.
- De uitwerking van concrete acties zoals herstellen van de oevers, reinigen van de beken, waterkwaliteitsmetingen,...

Het Riviercontract Zenne is momenteel nog op zoek naar vrijwilligers die op het terrein meewerken aan de inventarisatie van de knelpunten van de waterlopen. Geïnteresseerden kunnen zich melden bij Carole Van Roy op tel. 02 355 02 15 (di-vr) of op cr.senne@versatel.be.

Sylvie Posel

met dank aan Carole Van Roy, coördinatrice Riviercontract Zenne

Het Dijle- & Zennebekken: baanbreker van het Vlaamse integraal waterbeleid?

Het bekkenbeheerplan van de Dijle & Zenne is de vertaling van het integraal waterbeleid in Vlaanderen. De nieuwe, gebiedsgerichte aanpak krijgt met de bekkenbeheerplannen pas echt een formeel en structureel karakter. Het bekkenbeheerplan van de Dijle & Zenne is in de fase van de visievorming beland. Het bekkenteam schrijft momenteel een visie uit en het formuleert hiertoe doelstellingen, acties en maatregelen.

Knelpunten distilleren uit een grondige analyse

In een eerste etappe, de oriëntatiefase, heeft het bekkenteam van de Dijle & Zenne veel energie gestoken in het verzamelen van gegevens over het bekken zelf, het watersysteem en de sectoren die in het bekken actief zijn. Uit deze analyse van de omgeving en de sectoren, kwam een aantal knelpunten naar voren die eigen zijn aan het Dijle- & Zennebekken.

Deze knelpunten neemt men mee naar de volgende stap, de planningsfase. Op basis van een overleg met de sectoren weerhield men die knelpunten die relevant zijn voor het bekkenniveau.

Het Dijle- & Zennebekken, kansen en knelpunten

Op het vlak van kwaliteit voor het Zennebekken ervaren alle sectoren het gebrek aan waterzuiveringsinfrastructuur als een prioritair op te lossen knelpunt. De bovengemeentelijke zuiveringsinfrastructuur is nagenoeg niet uitgebouwd zodat in het Vlaamse deel van het Zennebekken vandaag slechts 9% van de huishoudelijke afvalwaters gezuiverd wordt, wat eigenlijk een schande is. In 2005-2006 zouden de zuiveringsstations in Sint-Pieters-Leeuw, Grimbergen en Brussel-Noord operationeel moeten zijn – wat al een groot deel van dit knelpunt wegwerkt.

Ook bij het zoeken naar ruimte voor water in het Dijle- & Zennebekken stuiten we op knelpunten. Zo is het niet evident de verbindingsfunctie van de vallei ten zuiden van Brussel te beschermen. Er zijn aanspraken op de open ruimte door de sectoren industrie, huisvesting en transport. Het zal niet eenvoudig worden deze met de functie van de waterloop als blauwe corridor te verzoenen.

Overleg moet draagvlak verzekeren

In september 2005 zal men een aantal werkgroepen oprichten. In iedere themagroep zullen de betrokken administraties vertegenwoordigd worden, naast de betrokken sectoren en een aantal externe deskundigen. Elke werkgroep zal zich buigen over de knelpunten die behoren tot het thema en op zoek gaan naar mogelijke oplossingsrichtingen. In de fase van de visievorming (najaar 2005) komt het erop aan knopen door te hakken en realistische keuzes te maken. Eens de visie is uitgeschreven, is het de bedoeling terug te koppelen met de sectoren.

Deze vorm van publieke participatie in de planvorming, formeel opgelegd door de Europese Kaderrichtlijn Water, is belangrijk omdat er nood is aan expertise en terreinkennis om tot een onderbouwd plan te komen. Bovendien krijgt het plan op die manier meer draagkracht eens het wordt uitgevoerd.

Water en ruimte

Door het integraal waterbeheer krijgt water een stem bij de invulling van de ruimte in Vlaanderen. Voor het bekken van de Dijle & Zenne maakt men daartoe 'waterkansenkaarten' en een 'geschiktheidskaart' voor watersysteemaspecten op.

De 'waterkansenkaarten' geven weer waar er kansen zijn voor de diverse sectoren. Ze reflecteren de mogelijkheden en beperkingen van het watersysteem voor bijvoorbeeld landbouw en industrie, met nadruk op de sturende rol van het water.

De 'geschiktheidskaarten' vormen de basis om de visie inzake de betreffende sector op het watersysteem op te bouwen. Op de geschiktheidskaart worden 4 gebieden aangeduid: consensusgebieden, evaluatiegebieden, kansgebieden en gebieden waar zowel vanuit de sector als het watersysteem voor het uitvoeren van sectoractiviteiten geen kansen gezien worden.

En hoe verder?

Als het ontwerp bekkenbeheerplan van de Dijle & Zenne rond is, is het even afwachten geblazen. In het Decreet Integraal Waterbeleid staat immers te lezen dat het Bekkenbestuur zijn goedkeuring moet geven over het ontwerpplan, vooraleer dit zijn weg naar de Vlaamse regering kan beginnen. Maar zowel het Bekkenbestuur, het Bekkensecretariaat als de Bekkenraad kunnen pas ingericht en operationeel worden wanneer daarvoor de nodige uitvoeringsbesluiten van het decreet beschikbaar zijn. Reden te meer om hier dringend werk van te maken. Men verwacht toch in 2006 het openbaar onderzoek te kunnen opstarten. De acties en maatregelen zijn immers voorzien voor de eerste planperiode 2006-2012.

*naar Kristien Gevers & Kobe Brantegem
Planningsteam Dijle- en Zennebekken, AMINAL Afdeling Water*

De Zenne staat bekend als één van de zwarte punten in het Scheldebekken inzake waterkwaliteit. Het praktisch dode water dat zich via de Rupel bij de Schelde voegt, heeft een duidelijk merkbare negatieve invloed op het waterleven. Om de waterkwaliteit te verbeteren, diende de waterzuivering in het Zennebekken drastisch uitgebouwd te worden. We geven een stand van zaken.

De Zenne stroomt door de drie gewesten Wallonië, Brussel en Vlaanderen. Het is belangrijk en ook vanzelfsprekend dat de drie partijen investeren in het verbeteren van de waterkwaliteit.

Wallonië

In het Waalse Zennebekken zijn twee intercommunales uitvoerende partij voor de waterzuivering: IDEA (Intercommunale de Développement Economique et d'Aménagement de la région Mons-Borinage-Centre) en IBW (Intercommunale du Brabant Wallon). Deze intercommunales krijgen hun richtlijnen van de SPGE (Société Publique de Gestion de l'Eau).

De rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van Tubeke waarvan de bouw in april 2002 werd gestart, is in 2004 in werking getreden en zuivert het afvalwater van 25.000 inwoners equivalenten (IE). De RWZI's van Braine-le-Comte (11.000 IE) en Soignies (15.000 IE) zijn respectievelijk in april en juni 2005 in werking getreden. Maar omdat de collectoren die het afvalwater van Braine-le-Comte en Soignies erheen moeten voeren nog niet klaar zijn, 'draaien' de RWZI's momenteel op rivierwater (resp. van de Brainette en de Zenne)! Zo kunnen de hydraulische tests plaatsvinden zonder gebruik van afvalwater. Op de waterkwaliteit van de waterlopen heeft dit geen noemenswaardige invloed, wegens de te sterke verdunning van het inkomend water. De vertragingen van de werken aan de collectoren zijn te wijten aan problemen van grondverwerving, ont-eigeningen,... Binnen één à twee jaar zouden de RWZI's op volle capaciteit moeten kunnen werken mét afvalwater. De aanleg van de RWZI van Rebecq (5.400 IE) zal starten in 2006. Voor het grootste station, te Braine-le-Château aan de Hain (92.000 IE), zijn er al enkele jaren problemen met grondverwerving, vergunningverlening,... De werken zijn nog steeds niet gestart...!

Aanwezige RWZI in het Zennebekken - 2005

regio	bouwheer/uitbater	Naam RWZI	capaciteit in IE	opmerking
W	IDEA	Seneffe - Soudromont	65.000	
W	IDEA	Chapelle-Lez-Herlaimont	12.000	
W	IDEA	Seneffe - Arquennes	500	
W	IDEA	Soignies - Biamont	14.000	in werking apr. 2005
W	IDEA	Step Soignies Cerisiers	700	
W	IDEA	Braine-le-Comte	11.000	in werking juni 2005
W	IDEA	Braine-le-Comte (Hennuyères)	250	
W	IBW	Tubeke	25.000	
W	IBW	Tubeke-Mussain	200	
W	IBW	Tubeke -Saintes	2.000	
W	IBW	Bois des Nones - Ittre	150	
W	IBW	Bierghes (Rebecq)	1.600	
W	IBW	Rebecq Quenast	3.000	
W	IBW	La Justice (Braine l'Alleud)	700	
W	IBW	Braine-le-Château	800	
W	IBW	Nivelles Monstreux	44.000	
Totaal in Wallonië			180.900	
VI	Aquafin	Lembeek - Halle	200	
VI	Aquafin	Windmoleken - Halle	500	
VI	Aquafin	Beersel	50.000	
VI	Aquafin	Vlezenbeek - Sint-Pieters-Leeuw	450	wordt opgeheven
VI	Aquafin	Negenmanneke - Sint-Pieters-Leeuw	700	wordt opgeheven
Totaal in Vlaanderen ten zuiden van Brussel			51.850	
Br	BUV/BIWM	Brussel-Zuid - Anderlecht	360.000	
Totaal in Brussel			360.000	
VI	Aquafin	Larebeek - Zemst	470	
VI	Aquafin	Kesterbeek - Zemst	350	
Totaal in Vlaanderen ten noorden van Brussel			820	
Totaal Zennebekken			593.570	

Geplande RWZI in het Zennebekken - 2005

regio	bouwheer/uitbater	Naam RWZI	capaciteit in IE	opmerking
W	IBW	Rebecq	5.400	aanvang werken in 2006
W	IBW	Tubeke - Oisquercq	2.000	investeringsprogramma van 2005-2009
W	IBW	Ittre	4.200	investeringsprogramma van 2005-2009
W	IBW	Hain (Braine le Chateau)	92.000	in behandeling door regering
W	IDEA	Ecaussines	7.500	gronden aangekocht eind 2004
Totaal Wallonië			111.100	
VI	Aquafin	Sint-Pieters-Leeuw	37.000	bouw gestart april 2004
Totaal Vlaanderen ten zuiden van Brussel			37.000	
BHG	Aquiris	Brussel-Noord	1.100.000	in werking begin 2007
Totaal Brussel			1.100.000	
VI	Aquafin	Grimbergen-Zemst	100.000	aanvang werken in juni 2005
VI	Aquafin	Humbeek - Grimbergen	3.400	aanvang werken in augustus 2005
VI	Aquafin	Humbeek-Sas - Grimbergen	700	investeringsprogramma van 2006-2009
VI	Aquafin	Bosstraat - Zemst	600	investeringsprogramma van 2006-2009
Totaal Vlaanderen ten noorden van Brussel			104.700	
Totaal Zennebekken			1.352.800	

Brussel

De waterzuiveringsinstallatie Brussel-Noord is momenteel volop in aanbouw in de Brusselse voorhaven. Voorzien is, dat ze in oktober 2006 in test gaat. Het zuiveringsstation zal vanaf maart 2007 het water van maar liefst 1,1 miljoen Brusselaars en Vlamingen zuiveren. En dat is goed nieuws, want momenteel wordt het afvalwater van slechts 360.000 Brusselaars gezuiverd door het station Zuid; de rest wordt voorlopig ongezuiverd in de Zenne geloosd.

De ligging van de RWZI van Brussel-Noord

Vlaanderen

In Vlaanderen stelt de Vlaamse Milieumaatschappij voor elk bekken de Algemene Waterkwaliteitsplannen (AWPII) op. Deze bieden een overzicht van de vuilvrachten in het bekken, de na te streven toestand en de te leveren zuiveringsinspanningen. Aquafin nv staat vervolgens in voor de uitbouw van de publieke zuiveringsinfrastructuur.

Momenteel wordt het afvalwater van meer dan 300.000 inwoners uit Vlaams-Brabant ongezuiverd geloosd in het bekken van de Zenne. Gelukkig is er hoop op beterschap!

Ten zuiden van Brussel

In Sint-Pieters-Leeuw is in 2003 de bouw gestart van een RWZI die het water van 37.000 inwoners equivalenten zal zuiveren. Men verwacht dat dit station volledig operationeel zal zijn tegen het najaar van 2005. Van zodra dit station operationeel is en de aanleg van de collector Vlezenbeek is gebeurd (ontwerp zit in eindfase), zullen de kleinere RWZI's Negenmanneke en Vlezenbeek overbodig worden en sluiten. De vuilvracht van de RWZI van Lembeek zal op middellange termijn via een pompstation en een persleiding aangesloten worden op de RWZI Beersel.

Ten noorden van Brussel

De RWZI Brussel-Noord zal het afvalwater van ca. 90.000 Vlamingen uit de gemeenten Zaventem, Wezembeek-Oppem, Machelen, Kraainem, Dilbeek en delen van Asse zuiveren.

Bij het zuiveringsstation van Grimbergen blijkt na jaren van problemen nu toch schot in de zaak te komen. De grondverwerving is gedeblokkeerd en de milieuvergunning is in orde. De werken worden één dezer dagen gestart en we verwachten dat dit station tegen midden 2007 operationeel zal zijn.

Eind 2004 is de bouw van de RWZI Humbeek-Grimbergen gestart, zoals gepland, en de opstart hiervan wordt begin 2007 verwacht.

Vooruitzichten

Wat werkelijke resultaten betreft - een verbetering van de waterkwaliteit van de Zenne - is er voorlopig nog weinig merkbaar. Maar het dient gezegd dat er inzake planning en de realisering ervan eindelijk schot in de zaak zit. Of de voorspellingen inzake de waterkwaliteitsverbetering tegen 2006 zullen bewaarheid worden, blijft de vraag. We zien de toekomst alleszins niet zwart in, althans niet zo zwart als de Zenne zelf.

Jessica Minten en Gert De Smedt

Vlaanderen

Een tijdbom onder de Zenne?

Door de jarenlange slechte kwaliteit van het water heeft de waterbodem van de Zenne stroomafwaarts Brussel grote hoeveelheden verontreiniging opgestapeld. Dit heeft verschillende gevolgen. Ten eerste zijn de leefgemeenschappen op en in de waterbodem aangetast. Ten tweede kunnen vervuilde waterbodems een verbetering van de waterkwaliteit nog lang verhinderen doordat verontreinigende stoffen terug in de waterkolom kunnen komen. Tenslotte vormen de toevoer en verspreiding van verontreinigende sedimenten in overstromingsgebieden een bedreiging voor het hele vallei-ecosysteem. Men noemt vervuilde waterbodems daarom ook wel de tijdbom van een watersysteem.

Vervuiling uit de waterbodems

Om na te gaan of een zuivering van de waterbodem haalbaar en effectief zou zijn, worden verschillende aspecten bestudeerd in de Zenne stroomafwaarts Brussel. De huidige verontreiniging met zware metalen wordt in kaart gebracht. Vervolgens kijkt men hoe deze zware metalen zich gaan gedragen na wijzigingen in de toestand door de zuivering van het Brusselse afvalwater (RWZI Brussel-Noord). Waarschijnlijk zal dit aanleiding geven tot remobilisatie van opgestapelde zware metalen in de waterbodem van de Zenne. Deze remobilisatie hangt echter af van de manier waarop de metalen aan de sedimenten gebonden zijn.

Ook de sedimentdynamiek speelt een belangrijke rol in de mobiliteit van zware metalen. Daarom wordt nagegaan hoeveel sedimentgebonden metaal in de rivier getransporteerd wordt. Wanneer sedimentpartikels eroderen vanuit de zuurstofloze waterbodem naar de zuurstof bevattende, kan er een uitwisseling optreden van de metalen van de sedimentpartikels naar het water. Dit wordt met behulp van experimenten geschat. Tenslotte wordt het sedimentgebonden metaaltransport in de bovenste waterlaag bestudeerd om de overdracht van sedimentgebonden zware metalen naar de vallei bij een overstroming in te schatten.

Waterbeheersing

Nadat de vervuilingproblemen van water en waterbodem zijn aangepakt, zullen maatregelen genomen worden om de hoge waterstanden en overstromingen beter te beheersen. Hiervoor is een gebiedsdekkende 'vegetatiekartering' uitgevoerd van de Zennevallei ten noorden van Brussel: van de verschillende vegetatietypes worden de nutriëntendynamiek en de ecohydrologie onderzocht. Op basis hiervan gaat men na waar natuur en waterberging in de vallei te combineren zijn. Dit vormt de basis voor de aanduiding van geschikte gebieden voor het toelaten van gecontroleerde overstromingen. Mogelijke gebieden zijn de Battelaer en het Robbroek in de gemeente Mechelen en het Dorent-Nelebroek op het grensgebied tussen Vilvoorde en Zemst.

naar Joke Meynendonckx,
Eric de Deckere & Patrick Meire
Universiteit Antwerpen

Activiteiten van Coördinatie Zenne

in Brussel en het Zennebekken

- Ontdek de waterlopen in het Zennebekken: in hartje Brussel zoeken we het spoor van de oude loop van de Zenne en wat er vandaag nog aan water overblijft. Langs de Zenne en haar zijrivieren doorkruisen we de meanders, vissen we naar diertjes, ... Deze **milieueducatieve wandelingen** kunnen het hele jaar door op aanvraag onder begeleiding gegeven worden voor schoolgroepen of verenigingen langs verschillende waterlopen in de Zennevallei: de open Zenne in Anderlecht, de Molenbeek in Brussel, de Geleitsbeek in Ukkel, de Zenne en de haven in Brussel, de Woluwe (park, rivier en vijvers) en de Neerpedebeek in Anderlecht.

Deelnameprijs 3,75 euro per persoon (min. 15 deelnemers)

Milieueducatieve wandelingen

Brussel langs het water

- Alle hens aan dek voor alweer drie weken **'Brussel langs het water ontdekken'**. Deze tochten vinden plaats op de Brusselse kanalen en in de Haven van Brussel van 3 t.e.m. 21 oktober. Het programma in de voor- en namiddag (2,5 uur varen) is gericht naar leerlingen van 9-14 jaar. In drie ateliers komen de deelnemers meer te weten over de gebruikers van water en de waterweg, watervervuiling, waterzuivering, de rol van water en het waterbeleid in Brussel,...

Deelnameprijs 2 euro per jongere

's Middags nemen we voor een uurtje de allerkleinsten (5-8 jaar) aan boord. Aan de hand van spelletjes, verhaaltjes en waarnemingen ontdekken ze de zeehaven van Brussel en de kringloop van het water.

Deelnameprijs 1,25 euro per persoon

Na 15.30u, op woensdagnamiddag en in het weekend kunnen ook volwassenengroepen deelnemen (5 euro per persoon).

Nieuwe publicaties

- De gids **'Water in Brussel'** biedt verschillende activiteiten aan rond de waterlopen in Brussel en informeert je over de rol van water in de stad. Hij laat je ook kennismaken met de verschillende instanties die zich met het waterbeleid in Brussel bezighouden.

De nieuwe editie van zomer 2005 (Nl en Fr) is vanaf eind augustus te verkrijgen aan 2,50 euro op het info- en documentatiecentrum.

- Wandelfolders **'Zoektocht naar een rivier'**, waarmee je deze zomer zelf op stap kan om de waterlopen in het Zennebekken te ontdekken.

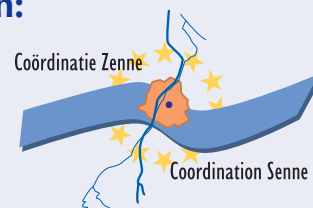
Deze folders zijn te verkrijgen in het info- en documentatiecentrum aan 0,50 euro per stuk.

- 'De Zenne in Anderlecht' (2002 N/F)	- 'De Zenne en de haven in Brussel' (2003 N/F)
- 'De Molenbeek in Brussel' (2002 N/F)	- 'De Woluwe, park, rivier en vijvers' (2004 N/F)
- 'De Zenne in Tubize' (2002 F)	- 'De Zenne in Lembeek' (2005 N)
- 'De Zenne in Rebecq' (2002 F)	- 'Het Gravenbos in Humbeek' (2005 N)
- 'De Geleitsbeek in Ukkel' (2003 N/F)	- 'De Neerpedebeek in Anderlecht' (2005 N/F)

Info en inschrijvingen:

Akenkaai 2bis
B-1000 Brussel
tel: 02 206 12 03
fax: 02 203 07 09
zenne@gs-esf.be
www.coordinatiezenne.be

Begin september vind je op onze webstek ook de uitgebreide kalender voor het najaar: o.a. de plenaire, vergadering van Coördinatie Zenne, de volgende 'Dinsdag van de Zenne' en een studieuittap over 'Waterbeheer'.